

IVN EELDE-PATERSWOLDE & VRIES
STEENUILENWERKGROEP VOOR
VRIES/DONDEREN/YDE/WINDE/BUNNE/
PEIZE/EELDE/PATERSWOLDE

beleef de natuur!

Coördinatoren:

Erna van Elk (Vries): 0650455678/sikkesvanelk@hetnet.nl

Anne v.d. Zijpp (Paterswolde): 0610372451/avdzijpp@kpnmail.nl

NIEUWSBRIEF 3 , zomer 2019

Geachte nestkastbezitters, sponsoren, belangstellenden.

Voor u ligt de derde Nieuwsbrief van onze werkgroep. Het is het tweede jaar dat we met een groep van ongeveer twaalf mensen uit Vries, Peize en Eelde-Paterswolde bezig zijn onze kwetsbare steenuilen te beschermen. In deze brief vindt u wetenswaardigheden van dit tweede jaar met hoogte- en helaas ook dieptepunten. Met de bescherming zijn we nog lang niet zover dat we kunnen spreken van een flinke populatie die over ons hele gebied verspreid is. Zo zijn de steenuilen in Eelde-Paterswolde volgens ons verdwenen en zal het een hele opgave zijn die terug te krijgen.

BROEDRESULTATEN 2019

Het inventarisatiejaar begint met het onderzoek op geluidsreacties op de plekken waar kasten hangen en/of waar we vorig jaar Steenuilen hebben waargenomen. Dat leverde dit jaar zeker zes resultaten op, een aantal om blij van te worden. Deze geluidreacties worden uitgelokt door het geluid van een roepend mannetje af te spelen. Meestal reageert een mannetje op dit geluid als hij een territorium bezet heeft. We gaan twee of drie keer bij de lokaties langs om ons te vergewissen of er inderdaad reactie volgt. In april gaan we dan bij de kastbezitters langs om te vragen of we de kast mogen inspecteren op eieren. De reacties leverden echter niet alle broedgevallen op: slechts op vier plekken werden eieren in de kasten gevonden. Bij de ringronde leverde dat 4 respectievelijk 6 jongen op in twee kasten, respectievelijk in Peize en in Donderen. Ook bleek dat in twee kasten de eieren nog niet waren uitgekomen. Ondanks het feit dat beide van de laatstgenoemde kasten een anti-marter sluisje hadden, bleek alle eieren uit de ene kast verdwenen en twee uit de andere. We staan voor een raadsel....

Geringde steenuilen in 2019

Ringnr.	Leeftijd	Vleugel mm	Gewicht gram	Aantal eieren	Uitgk. eieren	1e eidatum	Opmerkingen
37.46.406	pull	55	110	5	4	6-apr	Begin pin (veertjes) conditie bij allen goed 1 ei onbevruucht. leeftijd jongen 12 - 15 dagen oud
37.46.407	pull	40	105				
37.46.408	pull	40	100				
37.46.409	pull	30	80				

37.46.410	pull	86	140	6	6	30-mrt	Jongen geheel in de veren conditie bij allen goed leeftijd jongen 20 - 21 dagen oud
37.46.411	pull	80	120				
37.46.412	pull	83	140				
37.46.413	pull	84	125				
37.46.414	pull	82	120				
37.46.415	pull	60	108				

Ringdatum 22 mei 2019

Foto Jakob Keun

EEN INVENTARISATIEAVOND

Het is eind februari. De zon dreigt onder te gaan en omdat we afgesproken hadden die avond te proberen in contact te komen met onze plaatselijke steenuiltjes, vertrokken we richting Donderen. Van oudsher een steenuilenparadijsje. Een prachtige biotoop met betrokken nestkashouders. Kwetsbaar, maar al jaren zijn er twee à drie nestkasten bevolkt.

Die avond begaven we ons in schemerduister door het dorp. Nestkashouders en politie waren gewaarschuwd. Politie? Ja, want stelt u zich voor: sluipende mensen in gele hesjes rondom de percelen, daar pleegt menig oppassende burger terecht een telefoontje voor. De lucht koud en vochtig. Op ons mobieltje de app: "3 keer 10". Voor steenuilenmensen een magische app want bij gebruik is er de kans dat een steenuil reageert en terugroept. Dat kan een mannetje zijn die denkt aan een territoriale indringer of een vrouwtje dat denkt aan samen een nest inrichten. Daar is het dan ook om te doen. Luisteren of er uilen zijn en vaststellen dat er wellicht weer gepaard en gebroed gaat worden.

3 Keer 10 betekent dat bij het afspelen 10 keer de roep van meneer uil te horen is, daarna een minuut stilte gevolgd door weer 10 keer de roep. Het vervolg kunt u raden. De app versterken we overigens via een geluidboxje. Nee, geen 100 watt maar ongeveer op de geluidsterkte van de oorspronkelijke roep. 3 Keer 10 afspelen maar geen reactie betekent veelal geen uiltje in de buurt. Een gezonde spanning. Een druk op de knop, het boxje geheven richting boomtoppen. De eerste 10 keer, dan stilte. Als vanzelf spits het oor zich om geluiden uit de verte op te vangen. Een kreet, vlak boven onze hoofden. Geen schrik maar een soort vreugdevolle verbazing. Nu al en zo dichtbij!

Ondanks de schemer is zelfs het silhouet van het beestje te onderscheiden. Het beestje? Nee, van twee, tussen de takken van de nestkastboom, om elkaar heen vliegende beestjes.

Hoe kwetsbaar ook, de uilen leven als vanzelfsprekend hun leven alsof het de gewoonste zaak van de wereld is. Zo hoort het, maar daar moeten we wel een handje bij helpen.

Het is 18 mei. We nemen de vrijheid in de kast te kijken. Dat mag van de uilen, zo leert de ervaring. Geweldig, zes jonge vogels. Een grote familie. Een paar dagen later halen we de jonge dieren even uit de nestkast om te ringen en te wegen. Een heel precies werkje maar met volledige overgave van de uiltjes en door een geschoolde ringer uitgevoerd. De ringgegevens worden door de ringer aan "Ringcentrale Nederland" gemeld. De ringen geven, bij het aflezen, een schat aan informatie over waar de uilen vandaan komen, de leeftijd en hoe lang een uilenpaartje al bij elkaar is. Als er een dode uil gevonden wordt kan de doodsoorzaak worden achterhaald. Belangrijk om te weten bij het beschermen van de dieren.

Bovenal is het een geweldig voorrecht om een jong uiltje even in de hand te mogen nemen en hun schoonheid van zo dichtbij te mogen ervaren. Ongevraagd, maar waarvoor dank.

Het is inmiddels half juni, de uiltjes zijn uitgevlogen. De andere nestkasten in Donderen hebben helaas geen vruchtbare broedsels opgeleverd, maar er zijn wel een paar alleenstaande uiltjes in het dorp dus wellicht dat er volgend jaar toch weer meer uilenhuishoudens zijn.

Ronand Valstar, Vries

EEN PRACHTIG INITIATIEF

Sommige mensen krijgen schitterende cadeaus op hun verjaardag. Anderen vinden het bezoek zelf al een cadeau en weer anderen bedenken hoe ze hun verjaardag kunnen benutten om anderen blij te maken. Zulke mensen zijn Jannie Rozema en Hein Lambert uit Paterswolde. Hein zou zijn verjaardag met veel vrienden en familie vieren, maar wilde geen geschenk voor zichzelf. De vraag rees hoe een goed doel te sponsoren met geld dat de gasten ongetwijfeld wilden doneren. Bekende charitatieve instellingen genoeg.... Waarom geen doel gekozen dat dichtbij ligt? Hein bezocht met deze vraag Leo Stockmann, de voorzitter van IVN Eelde-Paterswolde. Leo wist raad: waarom niet de Steenuilenwerkgroep IVN- EPV gesteund? Jannie en Hein vonden dit een prima suggestie en maakten er werk van. De gasten op Heins verjaardag gaven gul en ook het echtpaar zelf trok de portemonnee. Tijdens een korte ceremonie op 17 april j.l. temidden van vee en steenuilkasten vond de overdracht van het geld plaats in de Kijkboerderij 't Hoogveld te Paterswolde. Leden van de werkgroep en IVN-voorzitter Stockmann en uiteraard het echtpaar Lambert/Rozema bespraken het belang van de steenuil-bescherming, wat daarvoor nodig is en hoe gelden kunnen worden aangewend om deze bescherming te realiseren. Te denken valt aan zogenaamde klimharnassen om goed gezekerd nestkasten in bomen of op hanebalken te plaatsen, het volgen van een klimcursus, de aanschaf van veilige ladders. Het werd een gezellige bijeenkomst. Koffie en wat lekkers stonden klaar. Alma Feunekers van de Kijkboerderij was als altijd een goede gastvrouw. Toen werd het tijd om de cheque over te dragen aan een van de coördinatoren van de werkgroep, Anne van der Zijpp. Een geweldig bedrag van maar liefst € 650 werd door de feestgangers en het echtpaar bijeengebracht! Een gebaar om even stil van te worden. Uit naam van de hele SteenuilenWerkgroep EPV (Eelde-Paterswolde/Vries) danken wij Jannie en Hein heel hartelijk!

Het bedrag is inmiddels bijgeschreven op de rekening van IVN- Vries. De penningmeester van deze IVN-afdeling beheert de gelden van de werkgroep.

Anne van der Zijpp, Paterswolde

Foto Gert Polet

VERDRINKINGSDOOD

Het is een geweldige sensatie om Steenuilen op het erf te hebben! Juist door bewoners worden de steenuiltjes vanwege hun vaste gewoontes regelmatig ge zien. En als de jonge uiltjes eind mei, begin juni het nest verlaten komt er heel wat leven bij.

Helaas komen elk jaar vele steenuiltjes, vooral jonge, aan hun einde door verdrinking in waterbakken/tonnen voor paarden en vee. In de periode na het uitvliegen zijn de jongen bezig het ouderlijk territorium te verkennen en maken daarbij steeds verdere uitstapjes. Zo komen ze allerlei gevaren tegen. Natuurlijk zijn de ouders in de buurt om te waarschuwen bij naderend onheil, zoals een hond of kat, een marter of misschien wel een bosuil. Een kort alarmroepje en de jonge ontdekkingsreizigers zoeken een veilige schuilplek. Maar... er is een gevaar waar de steenuilouders niks tegen kunnen doen. Soms komen de uiltjes (zowel de jonge als de volwassen) terecht in de drinkbakken die voor paarden of vee in de wei staan. Mogelijk worden de uiltjes aangetrokken door insecten die op het water drijven of zien ze hun spiegelbeeld voor een indringer aan. Of ze raken gewoon door onhandigheid in het water. Eenmaal in het water proberen ze naar de wand te komen. De wanden van de bakken zijn echter meestal glad en de steenuil (maar ook andere dieren) kunnen daardoor niet meer uit de bak komen. Zo sterven ze een ongelukkige verdrinkingsdood. Een aantal jaren geleden ontwikkelde Steenuilbeschermer Bert Kwakkel een steenuilveilige drinkbak. Steenuiltjes kunnen met hun scherpe klauwen en sterke poten goed klimmen. Wanneer ze (bijna) uitvliegen klimmen ze ook op de takken rond en tegen de stam van de boom waar het nest of de nestkast in zit. Wanneer ze van de tak vallen komen ze zo vaak wel weer omhoog.

Van dit principe is gebruik gemaakt bij de beveiligde drinkbak. Zien hoe het werkt? Bekijk het filmpje (Klik hier) van het (met ontheffing) uitgevoerde experiment. Link filmpje:

<https://www.youtube.com/watch?v=sABM06z0KXI&feature=youtu.be> Duidelijk is dat het jonge

Steenultje zich in no time in veiligheid weet te brengen. Hij/zij gebruikt de binnenbak om uit het water te klauteren. Op www.steenuilendrenthe.nl kunt u een folder over veilige drinkbakken downloaden. De veilige waterbak kunt u bestellen in de shop van Vogelbescherming Nederland: <https://www.vogelbeschermingshop.nl/steenuilvriendelijke-veedrinkbak-65-liter>

Saskia van Rouveroy, Eelde

BROEDEND IN PEIZE

Tijdens onze inventarisatierondes in februari kwamen we er achter dat in Peize een mannetje in een territorium actief was. De controle van de nestkasten in de buurt, in april, leverde inderdaad een broedgeval; 4 eieren in een hoek van de kast. De omgeving was

ideaal. Klein boeren erf, meerdere houtwallen in de buurt, klein vee, kortom een typische steenuilenomgeving. Het typische van dit paartje steenuilen was dat ze een drietal nestkasten in de buurt “gebruikten” als uitvalsbasis en 1 uitgekozen hadden broedkast. Bij de inventarisatie hadden we al ontdekt dat de kast niet marterproof was, dus het was spannend of de eieren goed uit zouden komen en de jongen het tot volwassenheid zouden brengen. Door de bewoners van de nestlocatie werd dan ook hartstochtelijk meegeleefd. Bij het ringen bleek dat alle 4 eieren goed uitgekomen waren en onze ringer dus een “volle bak” had.

In de daarop volgende weken werd ons duidelijk dat dit paartje een typisch voedingsgedrag had. Zomaar uren wegblijven bij een nest jongen beantwoordt niet aan het instinct van de dieren om prooien aan te blijven slepen. Tussentijdse controle leerde dat inderdaad 1 van de jongen het niet gehaald had en waarschijnlijk was opgegeten door de andere jongen.

Overigens een natuurlijk gedrag in de dierenwereld. Van ooievaars is hetzelfde bekend. Om toch zeker van onze zaak te zijn hebben we, in samenspraak met de bewoners, besloten om bij te voeren. In de loop van juni konden we gelukkig vaststellen dat de drie jongen zich buiten het nest aan het begeven waren. Een nieuwe generatie van een bedreigde diersoort was rijp om er voor te zorgen dat de populatie in stand blijft. Mede dankzij de zeer bereidwillige bewoners van deze nestlocatie.

Foto's en tekst: Ger Brink, Eelde

